

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

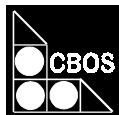
BS/94/2003

NIEOBECNI W REFERENDUM - PRZYCZYNY ZAPOWIADANEJ ABSENCJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

NIEOBECNI W REFERENDUM - PRZYCZYNY ZAPOWIADANEJ ABSENCJI

- Osoby niezamierzające uczestniczyć w referendum akcesyjnym lub wahające się, czy pójść do urn, wśród głównych motywów swojej decyzji wymieniają: obawy i wątpliwości związane z integracją (26%), niepewność, jak głosować (16%), oraz poczucie braku wpływu na wynik referendum i samo postanowienie o członkostwie Polski w Unii Europejskiej (13%).
- Jak wynika z analiz, badani zapowiadający absencję w referendum w przeważającej części nie interesują się integracją, przypisują jej niewielkie znaczenie, są przeciwni członkostwu Polski w Unii Europejskiej bądź nie mają w tej sprawie sprecyzowanego zdania.
- Większość respondentów niezamierzających głosować w referendum unijnym nie interesuje się polityką lub wykazuje nikłe zainteresowanie tą problematyką, nie potrafi określić swoich poglądów politycznych, nie brała udziału w trzech ostatnich głosowaniach (w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich).
- Osoby zapowiadające absencję w głosowaniu częściej niż jego potencjalni uczestnicy mają poczucie, że ich głos nie będzie miał w tej sprawie znaczenia, częściej też wyrażają przekonanie, że wynik referendum jest już praktycznie przesądzony.
- Ankietowani niezamierzający głosować częściej niż zadeklarowani uczestnicy referendum są niezadowoleni z własnej sytuacji bytowej.

W zbliżającym się referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej frekwencja będzie niemal równie ważna jak proporcje zwolenników i przeciwników integracji. O jego wyniku rozstrzygną nie tylko ci, którzy pójdą głosować, ale także nieobecni. W ostatnim badaniu¹ sondowaliśmy motywy osób niezmiernych uczestniczyć w referendum lub wahających się, czy głosować, staraliśmy się też ustalić czynniki wpływające na stosunek do udziału w referendum.

MOTYWY NIEUCZESTNICZENIA W REFERENDUM

Osoby deklarujące, że nie będą uczestniczyć w referendum akcesyjnym lub nie wiedzą jeszcze, czy iść głosować, zapytaliśmy o motywy ich postępowania. Najczęściej wymienianym powodem niechęci do udziału w referendum jest brak przekonania o korzyściach związanych z integracją i formułowane w sposób mniej lub bardziej wyraźny obawy dotyczące jej skutków. Osoby kierujące się tym motywem to potencjalni przeciwnicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Duża grupa ankietowanych tłumaczy swoją postawę trudnością z podjęciem decyzji w sprawie głosowania, wahaniem, niepewnością, brakiem krystalizacji opinii na ten temat. O ile w przypadku pierwszej grupy widoczne są obawy związane z integracją, o tyle w tej grupie argumenty „za” i „przeciw” są równoważne. Istotnym składnikiem niechęci do udziału w referendum jest poczucie braku wpływu na jego rezultat, a także generalnie na decyzję o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Poczucie to wynika z przekonania, że pojedynczy głos nie zaważy na wyniku referendum, ale również z przeświadczenia, iż wynik głosowania jest nieistotny, gdyż o przystąpieniu zdecydują bądź

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (156) przeprowadzono w dniach 9-12 maja 2003 roku na liczącej 1264 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

już zdecydowali politycy. Część badanych traktuje odmowę udziału w referendum jako wyraz protestu przeciw rządowi, szerzej także - przeciw elitom politycznym, które utraciły wiarygodność, oraz przeciwko złej sytuacji w kraju. Mniej osób deklaruje po prostu brak zainteresowania kwestią integracji, obojętność, tłumacząc to niekiedy różnymi powodami: podeszłym wiekiem, przekonaniem religijnym. Do podobnej kategorii motywów należy zaliczyć poczucie braku kompetencji w sprawach integracji, deklarowany brak wiedzy i informacji na ten temat. Niektóre osoby, stosunkowo mało liczne, mówią o swojej absencji podczas głosowań jako utrwalonym zwyczaju.

Poza omówionymi wyżej motywami decyzji o nieuczestniczeniu w referendum, istotnym powodem, na który powołuje się prawie co piąty niegłosujący, są względy obiektywne, uniemożliwiające lub ograniczające możliwość dotarcia do urn, wśród nich przede wszystkim zły stan zdrowia, podeszły wiek, nieobecność w miejscu zamieszkania.

CBOS	
Dlaczego nie zamierza Pan(i) wziąć udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej lub waha się Pan(i) jeszcze, czy głosować?	N=265
Wątpliwości i obawy dotyczące integracji i jej skutków - brak przekonania o korzyściach z przystąpienia do UE lub przewidywania negatywnych skutków integracji	26%
Trudności z podjęciem decyzji, jak głosować, wahanie, niepewność, jak głosować	16%
Poczucie braku wpływu na wynik referendum i decyzję o przystąpieniu do Unii	13%
Brak zainteresowania UE i integracją, obojętność	5%
Niechęć, brak zaufania do rządu, do klasy politycznej w ogóle	5%
Zła ocena sytuacji w kraju	3%
Brak kompetencji - brak dostatecznej wiedzy, informacji o Unii	3%
Utrwalony zwyczaj - nie biorę udziału w żadnych głosowaniach	3%
Względy obiektywne - zły stan zdrowia, inwalidztwo, podeszły wiek, brak możliwości dotarcia do lokalu, wyjazd, nieobecność w kraju	18%
Ogólniki - nie widzę sensu w głosowaniu, po co głosować, nie chce mi się chodzić, z lenistwa, nie chcę brać odpowiedzialności	4%
Wypowiedzi, w których respondent nie wyklucza, że jednak weźmie udział w głosowaniu	4%
Inne wypowiedzi	4%
Trudno powiedzieć	2%
Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jeden powód	

UWARUNKOWANIA DECYZJI O UDZIALE W REFERENDUM AKCESYJNYM

Analizując uwarunkowania stosunku do udziału w referendum braliśmy pod uwagę różne możliwe czynniki mogące go określać, m.in. zainteresowanie integracją i generalnie zainteresowanie polityką, stosunek do integracji, postrzegane znaczenie członkostwa w Unii Europejskiej dla Polski, deklaracje dotyczące dotychczasowej partycypacji w procedurach demokratycznych, poczucie podmiotowości obywatelskiej (poczucie wpływu na wynik referendum), położenie w strukturze społeczno-demograficznej, światopogląd (poglądy polityczne i religijność), oceny i prognozy sytuacji w kraju - ogólne i odnoszące się do poszczególnych jej aspektów, oceny własnej sytuacji bytowej.

W tabeli 1 zamieściliśmy wartość współczynników R Pearsona obrazujących siłę związku między stosunkiem do udziału w referendum a wymienionymi czynnikami. (Na szarym tle - korelacje nieistotne statystycznie.)

Decyzje o udziale w referendum a nastawienie do integracji

Wymienione czynniki można podzielić na kilka grup. Pierwszą grupę stanowią czynniki składające się na ogólne nastawienie do integracji: przede wszystkim zainteresowanie tą kwestią, jej postrzegane znaczenie dla Polski oraz poparcie/odrzućenie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Wszystkie one wpływają na stosunek do udziału w referendum akcesyjnym. Wśród nich kluczowe znaczenie dla stosunku do uczestnictwa w głosowaniu ma zainteresowanie integracją, które w ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie się zwiększyło. Sprawą planowanego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej interesuje się 78% ogółu społeczeństwa, w tym 29% badanych tematyka ta bardzo interesuje. Zainteresowanie integracją jest zatem nieporównanie większe niż zainteresowanie sprawami, które były przedmiotem dwóch dotychczasowych referendum. Przypomnijmy, że zainteresowanie referendum w sprawie powszechnego uwłaszczenia na tydzień przed głosowaniem deklarowało jedynie 42% badanych, natomiast zainteresowanie sprawą uchwalenia nowej konstytucji na ponad miesiąc przed głosowaniem wyrażało 51%, a tydzień przed referendum - 64% ankietowanych.

Tabela 1

Czynniki warunkujące decyzję o udziale w referendum akcesyjnym	Wartość współczynnika korelacji R Pearsona
Zainteresowanie integracją	0,48**
Udział w poprzednich głosowaniach	0,42**
Poczucie ważności głosu oddanego w referendum	0,40**
Zainteresowanie polityką	0,35**
Postrzegane znaczenie integracji dla przyszłości Polski	0,28**
Poparcie dla integracji	0,28**
Wykształcenie	0,25**
Posiadanie poglądów politycznych	0,23**
Poczucie, że wynik referendum nie jest przesądzony	0,23**
Akceptacja demokracji	0,16**
Pozytywne oceny jakości życia rodziny	0,16**
Pozytywne oceny warunków materialnych gospodarstwa domowego	0,14 **
Wielkość miejscowości	0,13**
Optymistyczne prognozy rozwoju sytuacji w kraju w ciągu najbliższego roku	0,13**
Dochody <i>per capita</i> w rodzinie	0,11**
Pozytywne oceny sytuacji w kraju	0,10**
Optymistyczne prognozy rozwoju sytuacji na rynku pracy w ciągu najbliższego roku	0,09**
Optymistyczne prognozy rozwoju sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższego roku	0,09**
Optymistyczne prognozy rozwoju sytuacji politycznej w ciągu najbliższego roku	0,09**
Wiek	0,09**
Optymistyczne prognozy zmian jakości życia rodziny w ciągu najbliższego roku	0,09**
Pozytywne oceny sytuacji na rynku pracy	0,07*
Poglądy polityczne	0,06
Optymistyczne przewidywania dotyczące zmian warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego w ciągu najbliższego roku	0,05
Pozytywne oceny sytuacji gospodarczej w kraju	0,03
Poparcie do rządu	0,01
Udział w praktykach religijnych	0,01
Zadowolenie z funkcjonowania demokracji w Polsce	0,01
Pozytywne oceny sytuacji politycznej w kraju	0,003

**Korelacje istotne statystycznie na poziomie 0,001

*Korelacje istotne statystycznie na poziomie 0,01

Tabela 2

Czy interesuje się Pan(i) planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VI 2000*	V 2001*	II 2002	VI 2002	X 2002	IV 2003	V 2003
	w procentach						
Bardzo się interesuję	7	10	21	17	17	18	29
Trochę się interesuję	41	40	43	48	50	53	49
Niezbyt się interesuję	31	30	20	21	19	19	13
Zupełnie się nie interesuję	19	18	14	13	13	9	9
Trudno powiedzieć	2	2	1	1	1	1	0

*Dane Instytutu Spraw Publicznych. W badaniach ISP pytanie o zainteresowanie zadawano w brzmieniu: „Czy interesuje się Pan(i) sprawami integracji, przystąpienia Polski do Unii Europejskiej?”

Im większe zainteresowanie przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, tym większa pewność udziału w referendum akcesyjnym. Sprawą integracji zdecydowanie najbardziej interesują się osoby deklarujące, że na pewno wezmą udział w głosowaniu (89% z nich), w mniejszym stopniu ci, którzy raczej będą w nim uczestniczyć (69%), a najrzadziej badani niewybierający się do urn.

Gdybyśmy założyli, że do urn pójdą tylko respondenci zapowiadający, że na pewno to zrobią i jednocześnie deklarujący, że interesują się integracją, to frekwencja wyniosłaby prawie 58%. Natomiast gdybyśmy uwzględnili również osoby raczej zdecydowane uczestniczyć w referendum i zainteresowane kwestią integracji, frekwencja przekroczyłaby 60%.

Tabela 3

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Czy interesuje się Pan(i) planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też nie?					w procentach
	Bardzo się interesuję	Trochę się interesuję	Niezbyt się interesuję	Zupełnie się nie interesuję	Trudno powiedzieć	
	Na pewno wezmę w nim udział	41	48	8	3	
Raczej wezmę w nim udział	10	59	19	11	1	100
Jeszcze nie wiem	6	52	30	12	0	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	2	39	30	28	1	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	4	32	14	50	0	100

Nieco mniejszy wpływ na stosunek do udziału w referendum akcesyjnym ma postrzegane znaczenie integracji dla Polski. Ponad dwie trzecie Polaków (69%) przypisuje duże znaczenie decyzji o wejściu do tej organizacji lub pozostaniu poza jej strukturami. (Opinie na ten temat podlegały w ostatnich miesiącach jedynie stosunkowo niewielkim wahaniom.) Im większe znaczenie przypisywane integracji, tym częstsze deklaracje udziału w referendum. Na dużą wagę decyzji o przystąpieniu do Unii wskazuje ponad trzy czwarte respondentów (78%) w sposób zdecydowany wyrażających zamiar udziału w głosowaniu i dwie trzecie (67%) tych, którzy mniej jednoznacznie zapowiadają swoje uczestnictwo w nim. Wśród osób nieplanujących udziału w głosowaniu przekonanie o istotności tej kwestii jest wyraźnie mniej rozpowszechnione.

Tabela 4

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Jak Pan(i) sądzi, czy to, czy Polska wejdzie do Unii Europejskiej, będzie miało znaczenie dla przyszłości naszego kraju czy też nie?					w procentach
	Tak, bardzo duże	Tak, duże	Tak, ale niewielkie	Nie, w ogóle nie będzie miało znaczenia	Trudno powiedzieć	
Na pewno wezmę w nim udział	33	45	15	3	4	100
Raczej wezmę w nim udział	16	51	21	3	9	100
Jeszcze nie wiem	12	36	27	3	22	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	2	27	38	15	18	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	11	23	18	12	36	100

Deklaracje dotyczące udziału w referendum wiążą się również - w takim samym stopniu jak z postrzeganym znaczeniem integracji - ze stosunkiem do niej. Im silniej wyrażane poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej, tym częstsze zapowiedzi uczestnictwa w głosowaniu. Integrację popiera ponad trzy czwarte badanych pewnych swego udziału w referendum oraz prawie dwie trzecie zapowiadających, że raczej wezmą w nim udział. Wśród osób niezamierzających uczestniczyć w referendum zwolennicy integracji stanowią mniejszość. Dane te potwierdzają zatem wcześniejsze wnioski, że 7 i 8 czerwca do urn pójdą przede wszystkim osoby popierające integrację, natomiast sceptycy w znacznej części pozostaną w domach.

Tabela 5

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Stosunek do integracji			w procentach
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani	
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	76	14	10	100
Raczej wezmę w nim udział	65	21	14	100
Jeszcze nie wiem	44	16	40	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	33	47	20	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	29	35	36	100

Decyzje o udziale w referendum a dotychczasowe uczestniczenie w procedurach demokratycznych

Deklaracje dotyczące uczestnictwa w referendum akcesyjnym wiążą się z dotychczasowym udziałem w procedurach demokratycznych. Osoby zapewniające, że wezmą udział w referendum, były wyraźnie bardziej aktywne niż pozostali respondenci podczas trzech ostatnich głosowań. Tylko co dziesiąta z nich przyznaje, że nie uczestniczyła w ostatnich wyborach samorządowych, parlamentarnych ani prezydenckich (w tym część, lecz bardzo niewielka, z powodu zbyt młodego wieku). Ankietowani deklarujący, że raczej pójdą do urn, pod względem udziału w ostatnich trzech głosowaniach są podobni do osób wahających się, czy uczestniczyć w referendum. Więcej niż co czwarta osoba z każdej z tych grup przyznaje, że nie brała udziału w żadnych wyborach począwszy od 2000 roku. Można się zatem spodziewać, że frekwencja wśród osób niepewnych jeszcze swojego udziału w referendum będzie zdecydowanie niższa niż wśród tych, które jednoznacznie zapowiadają, że będą głosować.

Większość badanych niezamierzających uczestniczyć w referendum ani razu nie wzięła udziału w trzech ostatnich głosowaniach (w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich).

Tabela 6

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Deklarowany udział w trzech ostatnich głosowaniach (w wyborach samorządowych, parlamentarnych, prezydenckich)			
	0 razy	1 raz	2 razy	3 razy
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	10	15	21	54
Raczej wezmę w nim udział	27	24	20	29
Jeszcze nie wiem	28	20	24	28
Raczej nie wezmę w nim udziału	59	20	11	10
Na pewno nie wezmę w nim udziału	69	19	4	8

Decyzje o udziale w referendum a poczucie podmiotowości obywatelskiej

Jednym z najistotniejszych powodów zapowiadanego nieuczestniczenia w referendum akcesyjnym jest przeświadczenie o braku wpływu na jego wynik i na decyzję o wejściu Polski do Unii Europejskiej. Może się to wyrażać w przekonaniu, że pojedynczy głos nie będzie miał istotnego znaczenia dla rezultatu referendum lub rozstrzygnięcia, czy przystąpić do tej organizacji, a także w opinii, że wynik plebiscytu jest już przesądzony. Kwestie wpływu poczucia podmiotowości obywatelskiej na stosunek do udziału w referendum omawialiśmy szczegółowo przed miesiącem². Z analiz wynikało, że badani zapowiadający udział w referendum, a szczególnie ci, którzy jednoznacznie deklarują, że pójdą do urn, przypisują swojemu głosowi wyraźnie większe znaczenie niż ankietowani niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie. O wadze swojego głosu przekonanych jest 78% ankietowanych jednoznacznie zapowiadających udział w referendum, 63% raczej zamierzających głosować, 44% wahających się, 33% raczej niewybierających się do urn i tylko 16% deklarujących, że na pewno nie będą głosować. Ponadto w to, że rezultat referendum nie jest jeszcze przesądzony, wierzy mniej więcej dwie trzecie respondentów chcących w nim uczestniczyć i mniej więcej co trzeci niezamierzający głosować lub wahający się, czy pójść do urn.

² Por. komunikat CBOS „Deklaracje udziału i głosowania w referendum akcesyjnym”, maj 2003.

Decyzje o udziale w referendum a zainteresowanie polityką

Kolejnym czynnikiem istotnie powiązaniem ze stosunkiem do udziału w referendum akcesyjnym jest zainteresowanie polityką. Im jest ono większe, tym częstsze deklaracje uczestnictwa w głosowaniu. Polityką interesuje się co najmniej w średnim stopniu większość badanych jednoznacznie zapowiadających udział w głosowaniu i ponad połowa raczej zamierzających głosować. Większość osób deklarujących, że nie pójda do urn lub jeszcze się nie zdecydowali, czy głosować, interesuje się polityką co najwyżej w niewielkim stopniu.

Tabela 7

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Zainteresowanie polityką					
	bardzo duże	duże	średnie	nikłe, niewielkie	żadne	
	w procentach					
Na pewno wezmę w nim udział	4	17	54	17	8	100
Raczej wezmę w nim udział	1	7	45	23	24	100
Jeszcze nie wiem	0	6	32	35	27	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	0	10	24	40	26	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	0	5	21	24	50	100

Z zainteresowaniem polityką łączy się umiejętność określenia swoich poglądów politycznych. Osoby identyfikujące się z jakąkolwiek opcją polityczną (prawicową, lewicową czy centrową) wyraźnie częściej deklarują udział w głosowaniu (łącznie 85%, w tym 71% w sposób zdecydowany) niż respondenci indyferentni politycznie (66%, w tym 48% na pewno). Inaczej mówiąc - im większa pewność udziału w głosowaniu, tym bardziej wyrobione poglądy polityczne ankietowanych.

Decyzje o udziale w referendum a akceptacja systemu demokratycznego

Deklarowane uczestnictwo w referendum akcesyjnym wiąże się z akceptacją systemu demokratycznego. Badani uważający, że demokracja ma przewagę nad innymi formami rządów, częściej niż osoby kwestionujące jej wartość chcą głosować w nadchodzącym referendum. Należy jednak zaznaczyć, że stosunek do demokracji nie jest tożsamy z zadowoleniem z jej funkcjonowania w naszym kraju.

Tabela 8

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza, ze stwierdzeniem: „Demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów”?					w procentach
	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć	
	Na pewno wezmę w nim udział	24	41	18	5	
Raczej wezmę w nim udział	11	37	18	3	31	100
Jeszcze nie wiem	11	39	14	8	28	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	5	34	25	9	27	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	5	25	14	7	49	100

Spoleczno-demograficzne zróżnicowanie deklaracji udziału w referendum

Spośród cech określających społeczno-ekonomiczne położenie jednostki stosunek do udziału w referendum najsilniej łączy się z wykształceniem. Im jest ono wyższe, tym częściej i bardziej jednoznacznie wyrażane deklaracje udziału w głosowaniu. Uczestnictwo w referendum zapowiada aż 98% badanych z wykształceniem wyższym (w tym 91% na pewno), 84% z wykształceniem średnim (72% na pewno), 78% z zasadniczym zawodowym (61% na pewno) i tylko 69% z wykształceniem podstawowym (50% na pewno).

Zdecydowanie mniejsze znaczenie mają takie cechy, jak: wielkość miejscowości, deklarowane dochody *per capita* w rodzinie oraz wiek. Stosunkowo najczęściej i w sposób najbardziej zdecydowany swoją obecność przy urnach zapowiadają mieszkańcy dużych, ponad 100 tys. miast, osoby relatywnie lepiej sytuowane oraz badani w przedziale wieku od 45 do 64 lat. Najniższej frekwencji można się spodziewać wśród mieszkańców wsi, osób o niskich dochodach *per capita* w rodzinie oraz ludzi starszych - powyżej 65 roku życia.

Decyzje o udziale w referendum a zadowolenie z własnej sytuacji materialno-bytowej

Istotnym czynnikiem wpływającym na stosunek do udziału w referendum jest stopień zadowolenia z warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego i jakości życia rodziny. Im lepsza ocena swojej sytuacji materialno-bytowej, tym częstsze i bardziej jednoznaczne deklaracje udziału w referendum. Głosować zamierza 86% badanych oceniających, że ich rodzinie żyje się dobrze (w tym 76% na pewno), 81% deklarujących, że żyje im się „ani dobrze, ani źle” (64% na pewno) oraz 70% niezadowolonych z jakości życia swojej rodziny (55% na pewno). Podobnie, do urn wybiera się 86% określających warunki materialne swojego gospodarstwa domowego jako dobre (76% na pewno), 82% opisujących je jako średnie (66% na pewno) oraz 72% oceniających je jako złe (56% na pewno).

Decyzje o udziale w referendum a pesymizm- optymizm w myśleniu o rozwoju sytuacji w Polsce

Ostatnim i stosunkowo najmniej znaczącym czynnikiem, który wiąże się z deklaracjami dotyczącymi udziału w referendum, jest myślenie o rozwoju sytuacji w Polsce, widoczne przede wszystkim w optymistycznych lub pesymistycznych przewidywaniach dotyczących najbliższej przyszłości naszego kraju. Im większy optymizm w tej kwestii, tym częstsze i bardziej zdecydowanie wyrażane deklaracje udziału

w referendum. Dla przykładu: do urn wybiera się 87% badanych przewidujących poprawę sytuacji w Polsce w ciągu najbliższego roku (72% na pewno), 83% uważających, że nic się nie zmieni (69% na pewno) oraz 73% spodziewających się pogorszenia (56% na pewno).

Czynniki nieistotne dla deklaracji o udziale w referendum

Równie interesujące jak określenie czynników wpływających na stosunek do udziału w referendum akcesyjnym jest wskazanie czynników, które nie mają istotnego znaczenia w tej kwestii. Jak się okazuje, deklaracje dotyczące udziału w referendum nie wiążą się w sposób istotny statystycznie m.in. ze światopoglądem wyrażającym się w identyfikacji politycznej i religijności, stosunkiem do rządu, z ocenami sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju, a nawet z zadowoleniem z funkcjonowania demokracji w Polsce. Oznacza to, że złe notowania rządu, niekorzystne oceny sytuacji w Polsce oraz niezadowolenie ze sposobu, w jaki rozwija się demokracja w naszym kraju, nie powinny zaszkodzić frekwencji w uniijnym referendum.

W referendum akcesyjnym nie wezmą udziału przede wszystkim osoby nieprzekonane do integracji - nieinteresujące się planowanym przystąpieniem do Unii Europejskiej, przypisujące mu co najwyżej niewielkie znaczenie dla Polski, sceptyczne lub jednoznacznie przeciwne obecności naszego kraju w strukturach uniijnych. Istotnym powodem nieobecności przy urnach będzie także poczucie braku wpływu na wynik referendum oraz na decyzję o członkostwie Polski w Unii Europejskiej. Poczucia tego szczególnie często doświadczają przeciwnicy integracji, a zdecydowanie proniijny ton kampanii przedreferendalnej może jeszcze tego rodzaju odczucia pogłębiać.

Część spośród tych, którzy nie zamierzają głosować, to po prostu osoby generalnie niezainteresowane polityką, niemające wyrobionych poglądów politycznych, bierne obywatelsko (nieuczestniczące w procedurach demokratycznych), a także nieprzekonane do wartości demokratycznych. Wydaje się, że osoby z tej grupy najtrudniej byłoby zmobilizować do udziału w głosowaniu. Do nieuczestniczenia w referendum może skłaniać także poczucie deprivacji ekonomicznej - zła ocena własnych warunków bytowych oraz brak nadziei na poprawę sytuacji w kraju.

Na frekwencję w referendum akcesyjnym nie powinny natomiast wpłynąć m.in. zła oceny sytuacji politycznej i gospodarczej, negatywny stosunek do rządu oraz niezadowolenie z funkcjonowania demokracji w Polsce.

Opracowała
Beata ROGUSKA